

Sygn. akt I ACz 117/15

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie I Wydział Cywilny w składzie następującym :

	Przewodniczący:	SSA Marek Klimeczak

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2015 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **B. W.**

przeciwko (...) **S.A. w R.**

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego – Sądu Gospodarczego w Rzeszowie z dnia 15 stycznia 2015r. sygn. akt VI GC 409/14

po s t a n a w i a:

I. zmienić zaskarżone postanowienie o tyle, że zwalnia powoda B. W. od opłaty sądowej od pozwu w 3/4 częściach,

II. oddalić zażalenie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy – Sąd Gospodarczy w Rzeszowie oddalił wniosek powoda B. W. o zwolnienie od kosztów sądowych. Sąd ten uznał, że powód prowadząc czynnie do listopada 2014r. działalność gospodarczą powinien uwzględnić w procedurze planowania swoich wydatków konieczność posiadania środków na prowadzenie procesu sądowego a skoro tego nie uczynił priorytetowo traktując inne swoje zobowiązania nie może skutecznie domagać się zwolnienia od kosztów sądowych.

W zażaleniu na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez udzielenie mu zwolnienia od kosztów sądowych w całości, ewentualnie uchylenie tego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zdaniem skarżącego, wyciągając wnioski z analizy sytuacji finansowej powoda jako przedsiębiorcy, należało uwzględnić konieczność wypłaty zarobionych pieniędzy na rzecz zatrudnianych pracowników a także inne jego zobowiązania i długi. Samo, zaś ustalanie osiąganych dochodów oraz przepływów znacznych środków finansowych przez konta powoda nie uzasadniają odmowy zwolnienia od kosztów, bez głębszego rozważenia i obszerniejszej analizy jego sytuacji. Skarżący podniósł na koniec, że niemożność poniesienia kosztów w całości lub w części powinna mieć charakter obiektywny, na który strona nie ma realnego wpływu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie powoda zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Zwolnienie od kosztów sądowych osoby fizycznej będącej właścicielem przedsiębiorstwa reguluje art. 113 § 1 k.p.c. (obecnie: art. 102 u.k.s.c.), a nie art. 113 § 2 k.p.c. (obecnie: art. 103 u.k.s.c.). Osoba taka w celu uzyskania zwolnienia powinna zatem złożyć oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść bez uszczerbku koniecznego dla siebie i rodziny, obejmujące dokładne dane o stanie rodzinnym, majątku i dochodach, z uwzględnieniem dochodów uzyskiwanych z prowadzonego przedsiębiorstwa (por. post. SA w Łodzi 25.3.1993 r., I ACZ 132/93, Wok. 1993, Nr 11, poz. 37). Powód takie oświadczenie złożył, a ponadto, tak jak tego zażądał Sąd złożył dodatkowe dokumenty obrazujące sytuację finansową zarówno swoją, jak i żony. W tej sytuacji należało przyjąć, że zebrany w sprawie materiał stanowił wystarczającą podstawę do rozstrzygnięcia o złożonym przez niego wniosku.

Sąd Okręgowy ma oczywiście rację podnosząc, że omawiana regulacja prawna ma szczególny charakter i jest instrumentem gwarantującym dostęp do sądu podmiotom, które obiektywnie nie są w stanie ponieść tych kosztów z uwagi na ich sytuację majątkową. Należyte oparcie w poglądach doktryny i orzecznictwa mają również te uwagi zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, które dotyczą zastosowania przepisu art. 102 ust. 1 u.k.s.c. w sytuacji, gdy ubiegającym się o zwolnienie od kosztów sądowych jest osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

Powszechnie aprobowany jest pogląd, iż zwolnienie od obowiązku ponoszenia tych kosztów nie obejmuje sytuacji, gdy strona z uwagi na przejściowe trudności, w danej chwili nie dysponuje wolnymi środkami finansowymi. Nie jest również kwestionowane, że nie zasługuje na zwolnienie strona, która zaniedbała obowiązek należytego przygotowania się do skierowania swojej sprawy na drogę postępowania sądowego.

W rozpoznawanej sprawie okoliczności dotyczące sytuacji materialnej powoda są jednak bardziej złożone. Faktem jest, że pozew w niniejszej sprawie został złożony w związku z działalnością gospodarczą prowadzoną powoda i powinien on w kalkulować w tą działalność odpowiednie koszty mogące powstać w związku rozstrzygnięciem sporu na drodze sądowej. Zważyć jednak trzeba, że trudności finansowe, w które popadł powód okazały się na tyle poważne, że doprowadziły do zawieszenia przez niego działalności gospodarczej i zarejestrowania się, jako osoby poszukującej pracy. Wskazać tutaj trzeba na wysokość dochodzonej niniejszym pozvem wierzytelności w stosunku do rozmiaru prowadzonej przez powoda działalności, który to rozmiar wynika z deklaracji podatkowej PIT-36L za 2013r. oraz wysokość wierzytelności egzekwowanych wobec niego na drodze postępowań egzekucyjnych. Te wielkości wskazują, że przygotowanie się przez powoda do wytoczenia obecnego powództwa w pełnym zakresie może być ocenione jako zabieg mało realny a przede wszystkim w jego sytuacji nieracjonalny, skoro sytuacja ekonomiczna jego przedsiębiorstwa pogorszyła się w sposób nagły i wymagała przez to zaangażowania środków finansowych przede wszystkim na potrzeby tegoż przedsiębiorstwa. Nie uwzględnił, zatem Sąd I instancji dostatecznie – co słusznie podniósł skarżący, iż trudna sytuacja finansowa powoda spowodowana została okolicznościami od niego niezależnymi (brak zapłaty za wykonane roboty), którym nie był w stanie zapobiec i odpowiednio się do nich przygotować.

Podzielić natomiast wątpliwości Sądu I instancji wynikające z analizy przepływów finansowych na koncie żony powoda. Mając jednak na względzie ich rozmiar (w ramach jednego miesiąca nie przekraczały one kwot rzędu kilku tysięcy złotych) i przeznaczenie (bieżące koszty utrzymania rodziny powoda) nie mogły stanowić one dostatecznego argumentu przemawiającego za całkowitą odmową uwzględnienia wniosku powoda.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zakres zwolnienia udzielonego powodowi niniejszym postanowieniem umożliwi mu zainicjowanie postępowania, co w jego aktualnej sytuacji jest przedsięwzięciem priorytetowym, a tym samym usprawiedliwia założenie, że uiszczenie przez niego kosztów sądowych w tak określonym zakresie nie będzie stanowić bariery nie do pokonania w dostępie do sądu.

Z tych względów zażalenie powoda podlegało częściowemu uwzględnieniu na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. W pozostałej części podlegało ono oddaleniu, jako bezzasadne (art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c.).